SANOISTA TEHTY

-OPETUSMATERIAALI

PLAN INTERNATIONAL

Materiaalia tukemassa SAMSUNG

SISÄLLYS

ALKUSANAT 3

VALMISTELUT 4

MIKÄ SHEBOARD? 5

TIETOA SUKUPUOLEEN LIITTYVISTÄ STEREOTYPIOISTA 35

LÄHTEET 39

LIITTEET 41

1. TUNTI:
SUKUPUOLI-STEREOTYPIAT

S. 6

2. TUNTI:
YHTEISKUNNAN RAKENTEET JA SUKUPUOLTEN TASA-ARVO

S. 16

3. TUNTI:
DIGITALISAATIO JA TASA-ARVO

S. 25

Lapsille opetetaan syntymästä lähtien sukupuoleen perustuvia asenteita, normeja ja odotuksia, jotka koskevat heidän käyttäytymistään, arvojaan ja rooliaan. Nämä rajoittavat kaikkia sukupuolia, mutta todisteiden valossa sukupuolinormit vaikuttavat erityisen paljon tyttöjen toimintaan, tuleviin mahdollisuuksiin ja siihen, mitä he odottavat tulevaisuudelta. Sheboard-sovellus luotiin kyseenalaistamaan haitallisia sukupuolistereotypioita, jotka vaikuttavat meihin jokaiseen ja estävät tyttöjen oikeuksien toteutumista.

Tässä opetusmateriaalissa on kolme kaksoistunnin mittaista tehtäväkokonaisuutta, joiden avulla voidaan käsitellä haitallisia sukupuoleen liittyviä stereotypioita ja tasa-arvoa, sekä digitalisaation vaikutuksia naisten ja tyttöjen arkeen ympäri maailman.

VALMISTELUT OPETTAJALLE TAI RYHMÄNOHJAAJALLE

Valmistaudu varmistamalla, että ryhmässä on tarpeeksi Android-käyttöjärjestelmällä toimivia puhelimia, jotta pystytte tekemään ryhmämuotoiset tehtävät (esim. 1 laite/3–4 hengen oppilasryhmä). On suositeltavaa varmistaa, että oppilaat voivat ladata sovelluksen jo ennen alkua (heillä on tarpeeksi dataa ja tilaa puhelimissa). Tarvitsette mahdollisuuden käyttää nettiä. On suositeltavaa kokeilla Sheboard-sovellusta ja tehtäviä, joissa sitä käytetään, jo ennen oppituntia.

Jos ryhmässä ei ole tarpeeksi Android-käyttöjärjestelmällä varustettuja laitteita, voitte tehdä tehtävät yhdessä miettien niin, että yhdestä laitteesta heijastetaan kuva seinälle. Suurimman osan tehtävistä voi toteuttaa myös ilman Sheboard-sovellusta.

Koko Sheboard-haasteen tekemiseen tarvitaan kolme 90 minuutin oppituntia, jotka voidaan toteuttaa esimerkiksi kolmen viikon aikana.

MIKÄ SHEBOARD?

Sheboard on Planin ja Samsungin yhteistyössä kehittämä sovellus, joka pyrkii sukupuoleen liittyvien stereotypioiden purkamiseen. Sheboard on kännykkään tarkoitettu näppäimistö-sovellus, joka kannustaa meitä pohtimaan, kuinka puhumme tytöistä ja tytöille. Ennakoivaan tekstinsyöttöön perustuvan sovelluksen tavoitteena on saada tyttöjä ja naisia käsittelevästä kielestä ja sanoista monipuolisempia ja voimaannuttaa tyttöjä. Kun Sheboardin lataa puhelimeensa, se alkaa ehdottaa tytöistä kirjoitettaessa voimaannuttavia sanoja ja lauseita.

SHEBOARD

SANOJEN VOIMALLA TASA-ARVOA

SHEBOARDIN KÄYTTÖOHJEET

Ilmaisen Sheboard –sovelluksen voi ladata puhelimelle Google Play -kaupasta. Täältä löytyy video sovelluksen asentamisesta.

GET IT ON Google Play

1. TUNTI:
SUKUPUOLI-STEREOTYPIAT

TÄNÄÄN KÄSITTELEMME ERITYISESTI SUKUPUOLEEN LIITTYVIÄ STEREOTYPIOITA.

Sukupuolistereotypia tarkoittaa kaavamaista, jäykkää asennetta, joka liitetään ihmiseen hänen oletetun sukupuolensa perusteella.

Päätätte tutkia, miten sukupuolistereotypiat ilmenevät käytännössä.

Kuvitelkaa, että menisitte lastenvaate- ja lelukauppaan.

Tehkää Padletiin kollaasi leluista ja vaatteista, joita kaupasta löytyy. Voitte etsiä sopivia kuvia netistä. Etsikää kuvia leluista ja vaatteista, jotka ovat mielestänne:

- **Suunnattuja tytöille**
- **Suunnattuja pojille**
- **Eivät selkeästi suunnattuja tytöille tai pojille**

Aika 10 min.

Kirjoittakaa nyt lista sanoista, joilla voisi kuvata tyttöä, joka leikkisi edellisen tehtävän tyttöjen leluilla tai pukeutuisi tyttömäisiin vaatteisiin.

Kirjoittakaa toinen lista sanoista, joilla voisi kuvata poikaa, joka leikkisi edellisen tehtävän poikien leluilla tai pukeutuisi poikamaisiin vaatteisiin.

Miettikää sitten, millä sanoilla kuvaisitte lasta, joka voisi leikkiä leluilla, jotka eivät ole selkeästi suunnattuja tytöille tai pojille.

Keskustelkaa yhdessä: Minkälaisia sanoja keksitte? Miksi monet lelut ovat suunnattuja nimenomaan tytöille tai pojille?

Kokeilkaa kirjoittaa muutamia lauseita, jotka kuvaavat edellisen tehtävän tyttöä esimerkiksi puhelimen muistioon käyttäen Sheboard-sovellusta (5 lausetta).

Tarkkailkaa, minkälaisia sanoja Sheboard ehdottaa teille, ja kirjoittakaa sanat ylös.

Jos käytössänne ei ole tabletteja tai Android-puhelimia kaikkiin ryhmiin, tämän tehtäväosion voi tehdä ohjaajavetoisesti heijastamalla sovellus taululle.

Aika 10 min.

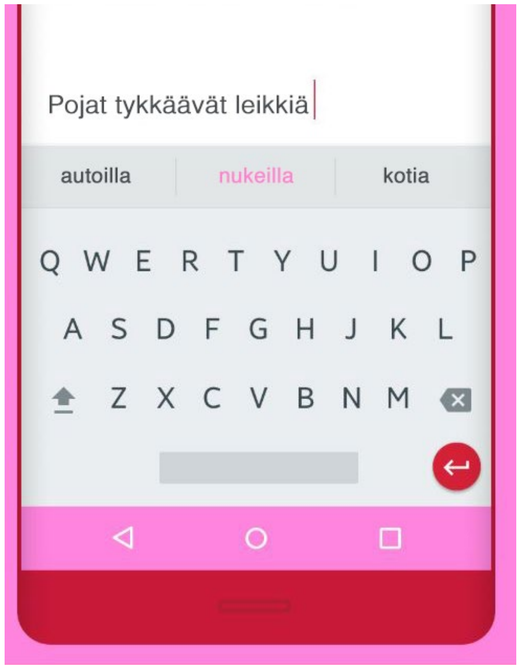

Keskustelkaa yhdessä: Miksi Sheboard ehdottaa tietynlaisia sanoja, kun puhutaan tytöistä?

Jos olisi olemassa vastaava sovellus pojista, minkälaisia sanoja sovellus voisi ehdottaa? Kirjoittakaa sanat ylös.

Kirjoita lyhyt versio jostain muistamastasi prinsessasadusta. Esimerkiksi näin:
"Olipa kerran prinsessa, joka asui linnassa. Hän oli kaikkein kaunein tyttö koko valtakunnassa. Kaikkialta valtakunnasta tuli prinssejä kosimaan prinsessaa. Prinssien piti suorittaa monenlaisia tehtäviä saadakseen prinsessan käden, esimerkiksi tappaa pelottava lohikäärme."

Kokeile sitten kirjoittaa sama satu Sheboard-sovellusta käyttäen esimerkiksi puhelimen muistioon.

Mitä tapahtuu? Jos hyväksyt Sheboardin ehdottamat sanat, minkälainen sadusta tulisi? Mitä eroa tarinan prinsessalla olisi alkuperäiseen tarinan hahmoon?

Aika 10 min.

Tehkää lista taululle seuraavista asioista:

- **Tyttöihin liittyvät stereotypiat/olettamukset**
- **Poikiin liittyvät stereotypiat/olettamukset**

Merkitkää sitten, mitkä stereotypioista ovat mielestänne positiivisia.

Keskustelkaa yhdessä: Ovatko jotkut stereotypiat positiivisia tyttöjen, mutta ei poikien kohdalla? Entä toisin päin? Miten negatiiviset stereotypiat vaikuttavat tyttöjen ja poikien elämään? Mitä tapahtuu tytöille tai pojille, jotka rikkovat sukupuolistereotypioita, esimerkiksi käyttäytymällä eri tavalla kuin mitä heiltä odotetaan sukupuolen perusteella?

Aika 10 min.

Tutustukaa käsitteeseen sukupuolen moninaisuus esimerkiksi THL:n sivuilla.

Keskustelkaa yhdessä: miten sukupuoleen liittyvät stereotypiat vaikuttavat ihmisiin, jotka ovat muunsukupuolisia tai transsukupuolisia?

Aika 15 min.

VIIMEINEN TEHTÄVÄ

Tehkää 3–4 hengen ryhmissä vlog, jossa kerrotte miten negatiivisia sukupuolistereotypioita voi vastustaa omassa elämässä, esimerkiksi perheessä, harrastuksissa ja koulussa. Mitä voisitte itse tehdä?

Aika 20 min.

Katsokaa yhdessä ryhmien vlogit.

Ohjaajalle

ENSIMMÄISEN OPETUSKOKONAISUUDEN TAVOITTEET

Tulla tietoiseksi erityisesti tyttöihin ja poikiin liittyvistä sukupuolistereotypioista ja keinoista, joilla niitä voi omassa elämässään purkaa. Ohjaajan on hyvä tiedostaa, että usein harjoitukset, joissa pyritään stereotypioiden purkamiseen nimeämällä ja tutkimalla stereotypioita, voivat vahvistaa stereotyyppistä ajattelua. Siksi on tärkeää purkaa harjoitukset hyvin, ja keskustella heränneistä kysymyksistä. On myös tärkeää muistuttaa osallistujia siitä, että jotkut ihmiset ovat stereotypioiden mukaisia eikä siinä ei ole mitään vikaa. Stereotypiat ovat haitallisia silloin, kun ne määräävät ihmisten elämää ja valintoja. On hyvä myös huomata, että yleisesti maskuliinisina pidetyt ominaisuudet ovat arvostetumpia kuin feminiinisinä pidetyt ja että naiselle on sosiaalisesti huomattavasti hyväksyttävämpää käyttäytyä maskuliinisesti kuin miehelle feminiinisesti.

Tulla tietoiseksi sukupuolen moninaisuudesta. Vaikka jatkossa materiaalissa puhutaankin paljon tytöistä ja pojista, sukupuolia on useampi kuin nämä kaksi, ja tämä on hyvä muistaa materiaalin tehtävien parissa työskennellessä.

SANOISTA
TEHTY

2. TUNTI:
YHTEISKUNNAN RAKENTEET JA SUKUPUOLTEN TASA-ARVO

TÄNÄÄN KÄSITTELEMME YHTEISKUNNAN RAKENTEITA JA MITEN NE VAIKUTTAVAT SUKUPUOLTEN TASA-ARVOON.

Suomalaista yhteiskuntaa sanotaan usein todella tasa-arvoiseksi sukupuolten tasa-arvon kannalta.

Ideoikaa kolmen hengen ryhmissä ainakin 10 asiaa, joiden takia Suomea voidaan pitää erityisen tasa-arvoisena maana.

Keskustelkaa yhdessä ideoista. Keksittekö asioita, jotka vaikuttavat heikentävästi tasa-arvoon?

Aika 10 min.

Päätätte selvittää, onko suomalainen yhteiskunta todella näin tasa-arvoinen.

Lähdetään tutustumaan, miten eri sukupuolet ovat esillä erilaisissa medioissa. Ottakaa sanomalehti tai netistä lehden etusivu. Laskekaa, kuinka monta eri sukupuolten edustajaa löydätte lehden kuvista esimerkiksi tukkimiehen kirjanpidolla. Kuinka monta löydätte seuraavia:

1. **Teini-ikäinen tyttö**
2. **Tyttö (lapsi)**
3. **Keski-ikäinen mies**
4. **Keski-ikäinen nainen**
5. **Vanhus (nainen)**
6. **Poika**
7. **Vauva**
8. **Muu**

Aika: 5 min.

Etsikää kolme erilaista esimerkkiä mainoksista, joissa esiintyy miehiä/naisia tai tyttöjä/poikia. Voitte käyttää esimerkiksi lehtiä tai nettisivuja. Kirjoittakaa vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- **Millaisina naiset ja miehet kuvataan mainoksissa?**
- **Voiko ihmisen sukupuolen aina helposti päätellä?**
- **Mitä he tekevät?**
- **Minkä ikäisiä he ovat?**
- **Minkälaisissa ammateissa he toimivat?**

Aika: 10 min

Keskustelkaa yhdessä: Kertokaa tukkimiehen kirjanpidon tulokset: Miten miehet ja naiset tai tytöt ja pojat näkyvät eri tavalla medioissa?

Miksi naiset ja miehet, tytöt ja pojat, esitetään eri tavalla mediassa? Mitä seurauksia siitä voi olla yksittäisille ihmisille ja yhteiskunnalle? Voivatko tavat esittää naisia ja miehiä vahvistaa edellisellä tunnilla käsiteltyjä stereotypioita? Mitä ongelmia voi olla ihmisen sukupuolen määrittämisessä ulkonäön perusteella?

Suunnitelkaa jonkun tuotteen lehti- tai nettimainos, jossa kyseenalaistetaan miesten ja naisten stereotyyppisiä rooleja. Voitte käyttää esim. Canva-ohjelmaa. Jos mainokseen tulee tekstiä, jossa puhutaan tytöistä tai naisista, voitte kokeilla kirjoittaa tekstit Sheboard-sovelluksella ja katsoa, mitä sanoja se ehdottaa.

Tutkikaa yhdessä tekemiänne mainoksia.

Aika: 30 min.

Tutkikaa Tilastokeskuksen laatimasta selvityksestä työelämää Suomessa (alkaen sivulta 40). Tutustukaa erityisesti naisten ja miesten ammatteihin, työn määrä- ja osa-aikaisuuteen ja palkkoihin.

Valitkaa ryhmittäin viisi eri tilastollista tunnuslukua, joissa vertailette naisia ja miehiä työelämässä.

Laatikaa näistä tunnusluvuista posteri, jossa havainnollistatte lukuja esimerkiksi piirtämällä niistä pylväsdiagrammit.

Keskustelkaa yhdessä postereista: Mitä eroja havaitsette naisten ja miesten työelämässä Suomessa? Miten eri ammatit ja palkat ovat jakautuneet miesten ja naisten välillä? Miten tasa-arvo mielestänne toteutuu työelämässä Suomessa? Miten sukupuolivähemmistöt, esimerkiksi muunsukupuoliset, näkyvät tässä tilastossa?

Aika: 20 min.

LOPPUTEHTÄVÄ

Kuvitelkaa, että olette osallistumassa mielenosoitukseen, jossa halutaan nostaa esiin jotain tasa-arvon kannalta tärkeää asiaa Suomessa tai globaalisti. Sinun tehtäväsi on tehdä mielenosoitukseen kyltti, jossa on naseva iskulause tämän asian puolesta. Englannintaitoiset voivat etsiä inspiraatiota Googlen kuvahaulla sanoilla *creative protest signs*. Askartele kyltti paperista. Esitelkää kyltit.

Ohjaajalle

TOISEN OPETUSKOKONAISUUDEN TAVOITTEET

Pohtia sukupuolten tasa-arvoon liittyviä rakenteellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä, esimerkiksi naisten ja miesten erilaista representaatiota ja työelämän epätasa-arvoa. Vaikka esimerkiksi suomalaisessa yhteiskunnassa on tehty paljon töitä tasa-arvon eteen, on silti olemassa monenlaisia yhteiskunnan rakenteita, jotka eivät edesauta tasa-arvoa. Tasa-arvon edistämiseksi on tärkeää sekä purkaa yksilöiden epätasa-arvoa aiheuttavia asenteita, kuten stereotyyppistä ajattelua, että vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin.

Pohtia, miten yhteiskunnan rakenteelliseen epätasa-arvoon voi vaikuttaa.

SANOISTA
TEHTY

3. TUNTI:
DIGITALISAATIO JA TASA-ARVO

TÄNÄÄN TUTUSTUTAAN ERITYISESTI SIIHEN, MITEN SUKUPUOLI-STEREOTYPIAT VAIKUTTAVAT DIGITAALISTEN VÄLINEIDEN KÄYTTÖÖN IHMISTEN ELÄMÄSSÄ ERI PUOLILLA MAAILMAA.

Kävelkää tilassa, johon on levitetty paperilla kysymyskortteja. Kun kuulette äänimerkin, pysähtykää, etsikää läheltä pari ja keskustelkaa kortissa olevasta kysymyksestä/sanasta.

Kysymyskortit löytyvät liitteenä materiaalin lopusta.

Aika: 15 min

Sheboard on teknologiaa, joka on kehitetty erityisesti sukupuoli-stereotypioiden purkamiseen.

Tutkikaa luokassa, miten eri sukupuolia olevat oppilaat käyttävät teknologiaa haastattelemalla toisianne.

Haastatelkaa toisianne pareittain.

Etsikää vastaukset seuraavaan kysymykseen:

- **Mitä sovelluksia tai ohjelmia käytät päivittäin/viikottain? Miksi käytät näitä sovelluksia?**

Tehkää Padletiin, Google Docsiin tms. alustalle lista eri sukupuolten käyttämistä sovelluksista ja syistä.

Aika 15 min.

Keskustelkaa yhdessä: Mitä eroja tai yhtäläisyyksiä löydätte listoista? Mistä erot voivat johtua?

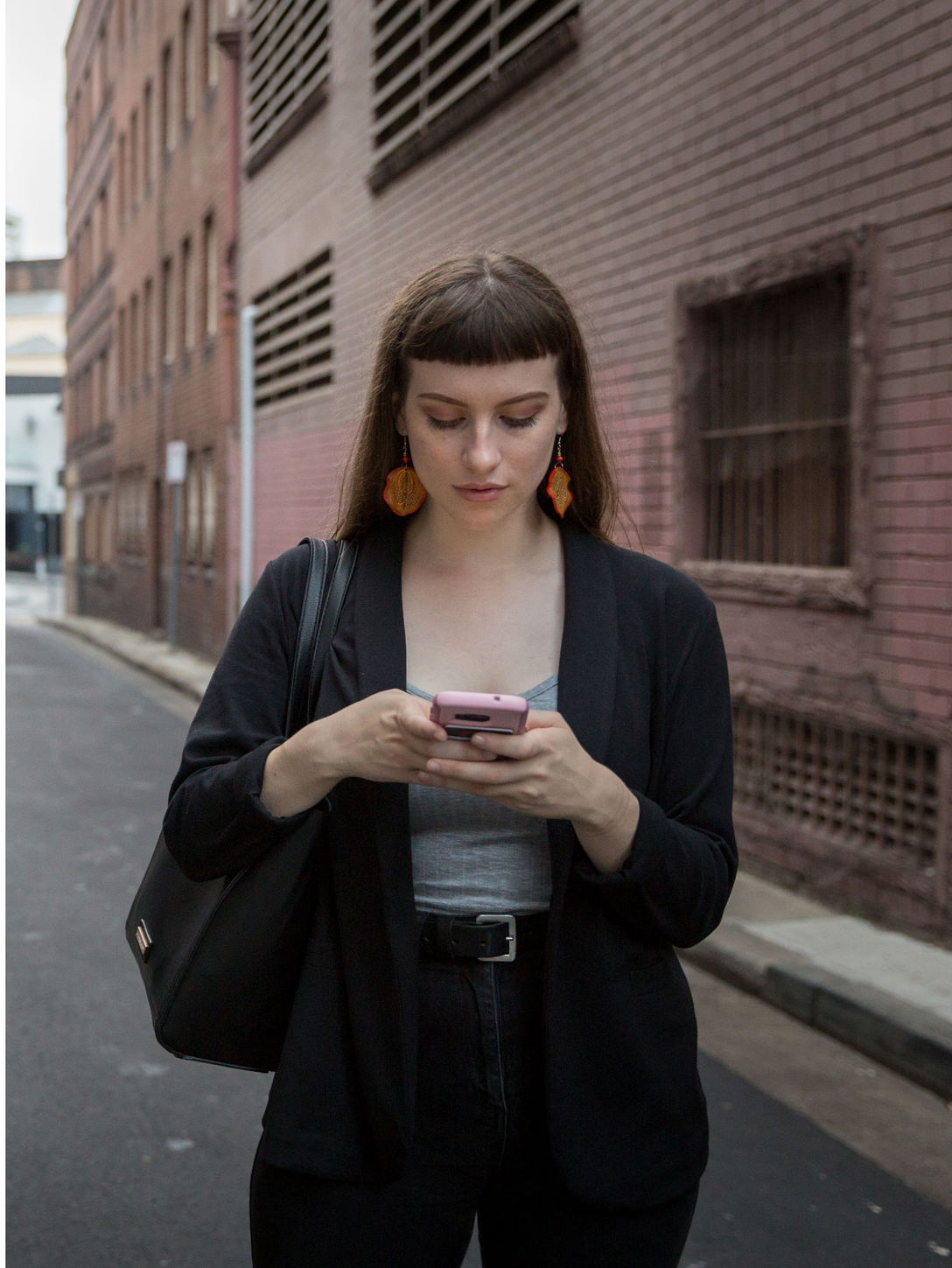

Muodostakaa sitten ryhmiä niin, että jokaisessa ryhmässä on vähintään yksi oppilas, jolla on käytössä Instagram, Facebook tai joku muu sosiaalinen media, jossa on mainoksia, ja mukana laite, josta sovellusta voi käyttää.

Tutkikaa mainoksia, joita sovelluksessa näkyy.

Mitä niissä mainostetaan? Minkälaiselle ihmisille ne on suunnattu?
Vaikuttaako sillä olevan merkitystä, mitä sukupuolta sovelluksen käyttäjä on?

Aika 10 min.

Muodostakaa sitten ryhmiä niin, että jokaisessa ryhmässä on vähintään yksi oppilas, jolla on Gmail-tili. Gmail-tilin omistaja kirjautuu laitteellaan omalle tililleen. Kokeilkaa sitten etsiä Googlesta tietoa eri uramahdollisuuksista. Voitte käyttää esimerkiksi sanoja uramahdollisuus, ammatinvalinta, ammatti jne.

Tutkikaa, minkälaisia vastauksia saatte. Saadaanko eri ryhmissä erilaisia vastauksia? Vaikuttaako käyttäjän oletettu sukupuoli vastauksiin?

Aika 10 min.

Keskustelkaa yhdessä: Mitä havaitsitte kahdesta edellisestä tehtävästä? Miksi mainokset ja Googlen tulokset olivat erilaisia eri henkilöille? Kenen ajattelette suunnitelleen algoritmit, jotka määrittelevät mitä kukakin näkee sosiaalisessa mediassa? Minkälaisia ovat ihmiset, jotka suunnittelevat teknologiaa ja miten se vaikuttaa suunniteltuihin sovelluksiin tai laitteisiin?

Tutustukaa ryhmissä oheisiin artikkeleihin ja vastatkaa kysymyksiin. Puolet ryhmistä lukee artikkeleita, jotka koskevat globaalin etelän maita, puolet ryhmistä artikkeleita, jotka koskevat Suomea. Valmistautukaa kertomaan muille ryhmille, mitä tietoa löysitte artikkeleista.

Aika 20 min.

ETELÄN MAAT

www.maailma.net/uutiset/digiteknologia-edistaa-tasa-arvoa-mutta-voi-aiheuttaa-myos-takapakkia-tekoalya-kehittavat

www.kepa.fi/uutiset-media/vieraskolumnit/tyttojen-oikeus-teknologiaan-ei-toteudu

www.kansanuutiset.fi/artikkeli/3863207-kannykkasovellus-safetipin-varoittaa-naisia-vaaroista-kehitysmaiden-kaupungeissa

OMA YHTEISKUNTAMME

www.talouselama.fi/uutiset/juhlapuheet-eivat-houkuttele-pikkutyttoja-teknologia-alalle-kuvan-pikku-insinooreista-on-muututtava-ensin/606ab4bd-c654-379d-8bfe-7dffe9411fd7

www.hs.fi/teknologia/art-2000005666063.html

www.yle.fi/uutiset/3-9489858

ETELÄN MAAT

- **Miten internetin käyttö eroaa naisten ja miesten välillä globaalin etelän maissa? Entä verrattuna omamme kaltaisiin yhteiskuntiin?**
- **Miten digitalisaatio ja internet voivat helpottaa erityisesti naisten ja tyttöjen elämää Globaalin Etelän maissa?**

OMA YHTEISKUNTAMME

- **Miten suomalaistyttöjen kiinnostus teknisiä aloja kohtaan eroaa poikien kiinnostuksesta?**
- **Mistä tämä voisi ryhmänne mielestä johtua?**

Keskustelkaa yhdessä: Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä havaitsitte Suomen ja etelän maiden välillä, kun puhutaan tytöistä ja teknologiasta?

LOPPUREFLEKTIO

Muotoile tviitti aiheesta: Mitä uutta opit Sanoista tehty -oppituntien aikana.
Muista #hashtagit! Esittäkää tviitit vuorotellen koko ryhmälle.

Ohjaajalle

KOLMANNEN OPPITUNTIKOKONAISUUDEN TAVOITTEET

Pohtia, miten sukupuoli vaikuttaa digitaalisten välineiden käyttöön ja minkälaista valtaa uutta teknologiaa kehittävät organisaatiot käyttävät. Teknologia on ihmisten kehittämää ja voi helposti vahvistaa sukupuolistereotypioita, jos teknologian kehittäjät eivät tunnista niitä. Jokaisen median käyttäjän olisi hyvä tunnistaa, miten erilaiset sosiaalisen median algoritmit vaikuttavat omaan kokemukseen sosiaalisen median käyttäjänä.

Oppia digitalisaation vaikutuksista eri puolilla maailmaa erityisesti tyttöjen ja naisten elämään.

TIETOA SUKUPUOLEEN LIITTYVISTÄ STEREOTYPIOISTA

MIKÄ ON SUKUPUOLISTEREOTYPIA?

Stereotypia on kaavamainen olettamus, joka liitetään ihmisryhmään tai ihmiseen jonkin hänen ominaisuutensa perusteella. Stereotypiat ovat usein tietyssä kulttuurissa vallitsevia käsityksiä, mutta ne voivat olla myös ihmisen omia ajatuksia. Sukupuoleen liittyvät stereotypiat vaikuttavat esimerkiksi koulutus- ja ammattivalintoihin ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Usein ihminen sisäistää kulttuurissa vallitsevat stereotypiat ja pyrkii elämään niiden mukaisesti. Noin viisivuotiaat lapset alkavat omaksua sukupuolistereotyyppisiä asenteita ja toimintamalleja ympäristöstään.

MIKSI SUKUPUOLISTEREOTYPIAT OVAT ERITYISEN HAITALLISIA NAISILLE?

Sukupuolistereotypiat ovat vahingollisia sekä miehille että naisille, mutta historiallisista syistä monet sukupuolistereotypiat ovat naisten oikeuksien toteutumisen kannalta erityisen haitallisia. Naiset eivät esimerkiksi pääse yhtä helposti merkittäviin johtotehtäviin kuin miehet, ja stereotypiat haittaavat naisten elämää monilla osa-alueilla vaikuttaen naisten koulutus- ja uramahdollisuuksiin ja jopa kohteluun terveydenhuollossa. Naiset tekevät myös globaalisti merkittävän osan palkattomasta hoivatyöstä. On tärkeää tehdä vaikuttamistyötä sukupuolten tasa-arvon toteutumiseksi yhteiskunnan rakenteellisten muutosten kautta, mutta myös stereotyyppisten asenteiden väheneminen edistää tasa-arvoa. Sukupuolistereotypiat vaikuttavat haitallisesti myös sukupuolivähemmistöihin, ja erityisesti transnaiset ja transvestiitit kohtaavat paljon syrjintää.

TUTKIMUSTIETOA SUKUPUOLISTEREOTYPIOISTA

- Stereotypiauhka tarkoittaa sitä, että ihminen pelkää toteuttavansa omaa ihmisryhmäänsä koskevan stereotypian ja sen takia epäonnistuu. Stereotypiauhka on tieteellisissä tutkimuksissa todistettu ilmiö, ja se selittää esimerkiksi naisten miehiä huonomman menestyksen matematiikassa. Testitilanteessa havaittiin, että jos naiset saivat tehdä matematiikan kokeen miehen salanimellä, he menestyivät kokeessa yhtä hyvin kuin miehet.
- Tutkimuksissa on havaittu, että suomalaisessa varhaiskasvatuksessa tyttöjä ja poikia kohdellaan eri tavalla. Pojat saavat enemmän huomiota kasvattajilta, ja tytöiltä edellytetään poikia enemmän huolellisuutta ja avuliaisuutta.
- Globaalissa tutkimuksessa todettiin, että maailmanlaajuisesti 10-vuotiaat lapset ovat sisäistäneet sukupuolistereotypiat. Tutkimuksessa havaittiin, että globaalisti kaikenlaisissa yhteiskunnissa 10-vuotiaiden tyttöjen maailma supistui ja mahdollisuudet vähenivät, kun taas poikien maailma laajeni ja mahdollisuudet lisääntyivät.
- Eräässä tutkimuksessa todettiin, että kuusivuotiaasta eteenpäin tytöt alkavat ajatella, että älykkyys on ensisijaisesti miehiin ja poikiin liittyvä ominaisuus.
- Tasa-arvobarometrissä vuodelta 2017 kolmasosa opiskelijoista koki, että opetusmateriaaleissa ilmenee sukupuolistereotypioita.
- On havaittu, että rekrytoijat arvottavat hakemuksia sen perusteella, onko hakijan nimi miehen vai naisen. Täsmälleen sama hakemus arvioitiin paremmaksi, kun kyse oli oletetun miehen hakemuksesta.

MITEN SUKUPUOLISTEREOTYPIOITA VOI PURKAA?

- On havaittu, että naiset, joilla on feministinen maailmankatsomus, ovat jossain määrin enemmän immuuneja sukupuolistereotypioille.
- Stereotypiauhkaa vähentää positiivinen identiteetin vahvistaminen. Esimerkiksi testitilanteissa, joissa naiset tekivät kirjoitustehtävän, jossa he kuvasivat omia arvojaan, he pärjäsivät yhtä hyvin matematiikan kokeessa kuin miehetkin.
- Eräässä tutkimuksessa havaittiin, että lapset, jotka olivat nähneet kuvia toisista lapsista, jotka leikkivät epästereotyyppisillä leluilla, olivat avoimempia käsityksissään siitä, minkälaiset lelut ja leikit sopivat eri sukupuolia edustaville lapsille.

Lähteet

Alasaari, Nea. 2014. Lasten leikkiä – sukupuolitietoinen näkökulma päiväkodin arkeen. Pro gradu. Historian, taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Turun yliopisto. Turku. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201402271600

Bian, Lin; Leslie, Sarah-Jane & Cimpian, Andrei. 2017. Gender stereotypes about intellectual ability emerge early and influence children's interest. Science. Vol. 355, Issue 6323, 389-391. DOI: 10.1126/science.aah6524

Kågesten, Anna; Gibbs, Susannah; Blum, Robert Wm; Moreau, Caroline; Chandra-Mouli, Venkatraman; Herbert, & Amin, Avni. 2016. Understanding Factors that Shape Gender Attitudes in Early Adolescence Globally: A Mixed-Methods Systematic Review. Plos One. DOI: 10.1371/journal.pone.0157805

Martens, Andy; Johns, Michael; Greenberg, Jeff; Schimelb, Jeff. 2006.Combating stereotype threat: The effect of self-affirmation on women's intellectual performance. Journal of Experimental Social Psychology. 42(2), 236-243. DOI: 10.1016/j.jesp.2005.04.010.

Moss-Racusin, Corinne A; Dovidio, John F; Brescoll, Victoria L; Graham, Mark J.& Handelsman, Jo. 2012.Science faculty's subtle gender biases favor male students. PNAS. 109 (41) 16474-16479. DOI: 10.1073/pnas.1211286109

Spinner, Lauren; Cameron, Lindsey & Calogero, Rachel. 2018. Peer Toy Play as a Gateway to Children's Gender Flexibility: The Effect of (Counter) Stereotypic Portrayals of Peers in Children's Magazines. Sex Roles. DOI: 10.1007/s11199-017-0883-3.
Teräs, Tiina. 2010. Tasa-arvoinen varhaiskasvatus? Tapaustutkimus sukupuolesta ja tasa-arvosta päiväkodin arjessa. Pro gradu. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Helsinki. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201012213143

van Breen, Jolien A; Spears, Russell; Kuppens, Toon & de Lemus, Soledad. 2018. Subliminal Gender Stereotypes: Who Can Resist? Personality and Social Psychology Bulletin. DOI: 10.1177/0146167218771895

Tekijä
Salla Kuuluvainen

Työryhmä
Matti Pihlajamaa
Nora Lindström
Santeri Suvanto
Niina Mikolanniemi

Kiitokset kommenteista ja ideoista:
Leena Mubarak ja Marita Karvinen (Seta ry)

Tutustu Planin Globaalikoulun opetusmateriaaleihin eri ikäryhmille globaalikoulu.net -sivustolla.

KYSYMYSKORTIT S. 26 TEHTÄVÄÄN

Ohjaajalle

Tulosta tai kirjoita liitteenä olevien korttien kysymykset erillisille papereille, jotka levitetään tilaan. Jos ryhmäläisiä on paljon, samoja kortteja voi tulostaa useampia.

MITÄ TARKOITTAA DIGITALISAATIO JA MITEN SE VAIKUTTAA SINUN ELÄMÄÄSI?

MITÄ TARKOITTAA SUKUPUOLEEN LIITTYVÄ STEREOTYPIA JA MIKSI NE OVAT USEIN HAITALLISIA?

KÄYTTÄVÄTKÖ IHMISET ERI TAVALLA DIGITAALISIA VÄLINEITÄ RIIPPUEN SUKUPUOLESTAAN? JOS KYLLÄ, NIIN MITEN?

MIKÄ ON LEMPISOVELLUKSESI JA MITEN KÄYTÄT SITÄ?

MITÄ TARKOITTAA SUKUPUOLEN MONINAISUUS?

MITÄ TARKOITTAA FEMINISMI?

MUISTELKAA JOTAIN ELOKUVAA, JONKA OLETTE KUMPIKIN NÄHNEET. OLIKO ELOKUVASSA SELLAISIA KOHTIA, JOSSA NAISET PUHUVAT KESKENÄÄN, ILMAN ETTÄ AIHEENA OVAT MIEHET?

MIKSI SHEBOARD-SOVELLUS ON KEHITETTY?

MITEN ARVELETTE, ETTÄ INTERNETIÄ KÄYTETÄÄN ESIMERKIKSI INTIASSA TAI SAMBIASSA?